

LÁTÓ UTAK ELŐTT ÉS UTÁN

BEKE PÁL RÓL 2012. NOVEMBER 21-ÉN

„Sokszor töprengtem azon, hogy én honnan is ismerem Palit, és nem jöttem rá. Nem tudom, hogy mi mikor találkoztunk először. Vélhetően Szombathelyen, mert mi párhuzamosan jártunk a népművelés-könyvtáros szakra. Ő előttem végzett egy-két évvel. Lehet, hogy találkoztunk a városban meg az épület falai között. Lehet, hogy olvastam írásait, mert ő írt is a házi folyóiratba. De nem találok emlékképet, ami a megismerkedésünket felidézne. Tehát, valahogy úgy vagyok Palival, mintha mindig is ismertem volna, ami nyilván nem igaz. Én tudtam, hogy ő kicsoda. Mint kiderült, tudtunk egymásról. A kilencvenes évek elején invitált engem, hogy menjek el egy szakmai találkozóra Szentendrére, és ott összejött huszonegynéhány ember, nagyjából egykorúak, népművelők vagy más szakmákban dolgozók és a népműveléssel kapcsolatban lévők, akiknek nagy részét ismertem. Azóta vagyok-voltam a Palival szorosabb kapcsolatban.

Ez a találkozás volt a közösségfejlesztés első mesteriskolája, de ez csak később derült ki számomra. Én úgy csöppentem bele, mint a szélrózsa minden irányából meghívtak egyike, akkor éppen a megyei művelődési központban dolgoztam Szombathelyen, szakmai képzéssel foglalkoztam, igazgatóhelyettes is voltam akkor már. A pusztá meghíváson kívül semmi nem inspirált, hogy Szentendrére menjek. Ott aztán az lepett meg, hogy miközben a megszólalók: Varga, Makovecz,

Kovalcsik, Beke valami másról beszéltek és nem a szorosan vett népművelés szakmáról, mégis minden magától értetődő volt. Igazi aha élményeim voltak, hogy tényleg, szerintem is így van, így gondolom. Rácsodálkoztam, hogy mi ez, és akkor kiderült, hogy ezek a derék emberek egy más szakmáról beszélnek, a *community development*-tel foglalkoznak, ami tükörfordításban közösségfejlesztést jelent. Hát persze!

Ez kilencvenegyben történt, és akkor gyönyörű tíz napot töltöttünk egymás társaságában. Legalábbis én ezt így éltem meg. Naná, hogy visszamentem egy év múlva, amikor ennek a folytatása következett, ugyancsak Szentendrén, ugyancsak tíz nap, ami az összeczártságával valami paradicsomi állapot volt. Itt találkoztam olyan emberekkel, akiknek a gondolkodásmódja, embersége mély benyomást tett rám. Ez akkor – lehet talán pályamódosításnak is nevezni – szakmai fordulópontot jelentett az életemben. Mert ettől kezdve együtt tartottam ezzel a tiszteletre méltó társasággal, ami aztán kiteljesedett a Közösségszolgálat Alapítvány munkájában. Az alapítványhoz csatlakozva, vagy tőle feladatot vállalva én is egyike voltam azoknak, akik megalapították a saját lakókörnyezetükben a közösségszolgálatot. Én a Vas megyei Közösségszolgálatot alapítottam meg. A szomszédos Zalában Vattay Dini a Nyugat-dunántúli Közösségszolgálatot, s még tízen az ország területén máshol. Akinek volt ehhez puvoárja, csinált ilyet. Ezek

ugyan egyszemélyes irodák voltak, de részben majd teljesen lefedték az ország területét, részben kinékin megvoltak helyben azok a partnerkapcsolatai, amik segítettek abban, hogy ne érezzük magunkat egyedül. Az irodák elkezdtek hálózat-szerűen működni, helyi fejlesztések generálása, segítése volt a legfőbb feladat. A településen élők helyzetbe hozása, a dolog mikéntjének kidolgozása, ennek ajánlása jelentette mindennapi teendőinket. Elkezdtük tehát a településeket felrázni, vagy ahol volt már korábban valamilyen kezdeményezés, akkor arra kicsit ráépültünk, segítettük ezeknek a virágba borulását. Az én első terepem az a Győrvár volt, amit a Szín – Közösségi Művelődés múltkori számában Varga Gézáné Marika mutatott be kicsit közelebbről. Na így kerültem én Palival igazán kapcsolatba, de mi már ismertük egymást, csak ugye azt nem tudom, hogy honnan meg hogyan. Volt persze kapcsolatunk a művelődési-otthon osztállyal, aminek akkor Pali már vezetője volt jó ideje. Tudtuk azt, hogy jönnek, mennek az országban. Az állandóan utazgató kör Varga Tamással ők ketten meg Makovecz Imre, és Huszerl Józsa is gyakran csatlakozott hozzájuk. Arra emlékszem, hogy itt-ott találkoztam egy buszból kiszálló 30-40 emberrel, akik valahol megjelentek, ott nézelődtek, meghallgattak előadásokat, ettek, ittak, visszaültek az autóbuszba és mentek tovább. Ezek voltak a Palinak a látó útjai. Ezeken utaztak tanácselnökök, vb-titkárok,

Herényben Bernard Kohlerrel és Szekér Tamással

később borászok, vagy más, azonos szakmájú emberek. Egy-egy kistérségből vagy egy-egy szakmából verbuválódott társaságok voltak ezek, akiket Pali körbecipelt és megmutogatta nekik, hogy máshol mások mit hogyan csinálnak. A világ legjobb felnőttképző technikája ez szerintem. Kicsit macerás, kicsit hosszan tart, elég drága a közlekedés költségei miatt, de résztvevői a tanulás, tapasztalatszerzés közben olyan élményekkel gazdagodnak, amik maradandóvá teszik számukra ezeket az alkalmakat. Én tudtam, hogy a Pali van ezek mögött a gyakran külföldre is irányuló utazások mögött. Szorosabb munkakapcsolat azonban csak 1991-től volt köztünk. A közös munkánk, amit az életem hátralévő néhány évében valamiféle szakmai misszióknak is tekintek, a közösségfejlesztés lett. A közösségszolgálat megalapításakor kértem két év fizetés nélküli szabadságot az intézményemtől, hogy ebben dolgozhassam. Amikor lejárt ez a két év, akkor visszamentem – mert hát közalkalmazott munkavállaló voltam a művelődési központban – s azt mondtam, hogy amit megtanultam ebben a két évben, azt know-how-ként behozom az intézménybe, úgyszólván szerepel a tevékenységek között az alapító okiratban, és szívesen vállalom az ezzel kapcsolatos tennivalókat. Én jól érzem magam ebben a munkában, a falvakban jó emberekkel találkozhatok, jókat lehet velük beszélgetni, rácsodálkozva a bölcsességükre. Csupán vissza kell tanítani nekik azt, amit én már csak

hallomásból vagy a tanulmányaimból tudok, de ők, meg az apjuk, meg a nagyapjuk azt még megélte, ott a lakóhelyén. Nos, a felajánlásomra azt mondták a munkahelyemen, hogy erre most nincs nagyon szükség, de ha megteremtem a munkám feltételeit, vagyis kitermelem a fizetésemet, akkor ezt örömmel fogadják. Ettől megsértődtem, s duzzogtam napokig, pedig hát ennél jobbat nem mondhatott volna az akkori igazgatóm. Végül is, ez egy teljesen jó dolog, ha viszont én meg tudom teremteni a munkám feltételeit, akkor miért menjek be egy állami vagy önkormányzati intézménybe közalkalmazottként azért, hogy azt csinálhassam, amit szeretek. Hát akkor én ezt megpróbálom magam. S így lett vállalkozás abból a közösségszolgálati irodából, aminek egy darabig még az alapítvány volt a társtulajdonosa, aztán később ebből családi vállalkozást csináltunk, amikor látszott, hogy az alapítvány kénytelen kihátrálni mindenből. Na, ez az én személyes sorsom alakulása, ami annak köszönhető, hogy Pali engem is invitált Szentendrére. Attól kezdve ezzel foglalkozom, ezt tanulom, időnként nagyképpen tanítom is, ha úgy alakul, jól érzem benne magam, bár épp az elmúlt év során meglehetősen visszahúzódtam mindenben.

Látod, önző módon magamról beszélek Pali barátunk kapcsán. Ennyit a kapcsolatunk kezdetéről.

M.A.: Azt mondd, hogy hiány maradt Pali után, és azt mondd, hogy a Saját művelődési otthonunk

c. könyv összeállítása ebben a Beke Pali hiányban készült. Van erről valami mondandó, ami ennél egy kicsit bővebben mondja ezt el?

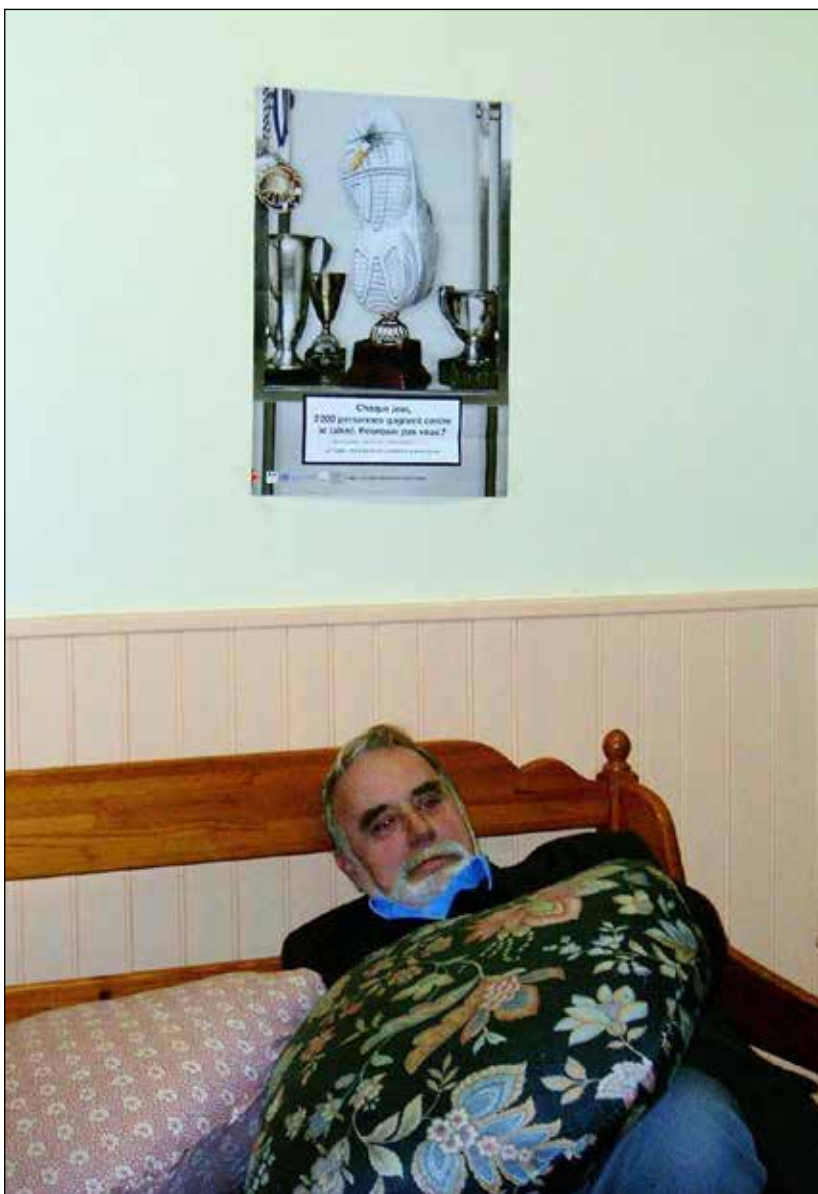
P.P.: Hát persze van, csak több benne a keserűség, miközben az meg maga a gyönyörűség, ha a végén az ember a kezébe tudja venni ezt a kötetet. A könyvnek a története Pali életművébe illeszkedik. Ő az egész életét azzal töltötte, hogy a művelődési otthonokkal foglalkozott gondolatban, írásban. Értelmezte a bennük folyó tevékenységet, vizsgálta a környezetben betöltött szerepüket, s egyre gyakrabban azt a kapcsolatrendszert, amit ezek az épületek, mint lehetőségek generáltak a településeken. Az intézménytípus megújítására korábban is tervezett megoldásoknak (nyitott ház kísérlet, műhely-szekrények alkalmazása) egyik élharcosa, ötletadója, népszerűsítője volt. 2003-2004-re bizonyára kikristályosodott számára ennek a közösségi térnek igazi (rég-új) funkciója a következő évtizedekre is. Összeállított egy koncepciót a művelődési-otthon hálózat működtetésének korszerűsítésére. Ebben inspirálta őt a később akadémiai elnökké kinevezett Pálinkás József is. Ez a koncepció képezte az alapját éveken át gyakori találkozásainknak, közös munkánknak – sok-sok beszélgetésnek, és persze közös utazásnak az országban. Miközben Pali ezen dolgozott, egyre több olyan helyi példa bukkant elő, ami megerősítette, igazolta az elképzelés helyességét, korszerűségét, reális igényét. Nagyon sokan vissza tudtak térni a jobb sorsú településeken a művelődési otthonuk korábban volt használatához. Sokan saját művelődési otthonuknak tekintették a kultúrházukat. Nemcsak a herényiek, akik ugye maguk is építették a nagy gazdasági világválság éveiben, és felháborodtak, amikor megtudták, hogy el akarják venni tőlük, mert privatizálni akarja az önkormányzat, az amúgy romos, semmire nem való, rideg, hideg peremkerületi házat Szombathely megyei jogú városban. A Herényben lakó, helyi identitással rendelkező emberek azt mondták: ezt az én nagyapám is építette, az apám

kisgyerekként még ott sertepertélt a felnőttek társaságában. Fényképeket mutogattak abból az időből, jól felbízatták egymást, hogy hát ezt nem lehet így hagyni. Bementek a helyi önkormányzathoz, s azt mondták, hogy, ha el tetszenének adni, adják vissza nekünk, majd mi belakjuk, működtetjük, ahogy kell. Ez 10 évvel ezelőtt történt, s azóta meg kell nézni azt a csodapalotát a város szélén, amivé lett a Herényiek Háza, pusztán csak azért, mert sajátjuknak érzik az ott élő, azt használó emberek. Ez persze egy kivételesen nagy-szerű példája annak, hogyan kellene használni másik 3200 magyarországi településen is közösségi intézményeinket. Ennél a példánál kevésbé szépek is vannak, de sok helyen azt tapasztaltuk, hogy a közösségek, az együtt élő emberek csoportjai visszatérnek ahhoz a gondolkodáshoz, hogy ami az ő közös ügyük, vagy az ő tulajdonuk, azzal nekik foglalkozniuk kell. Az elmúlt években viszonylag sok ilyenre bukkantunk. Ezekben a 2002 utáni években az tűnt fel, hogy Pali elkezd intenzíven foglalkozni azzal, hogyan lehetne megújítani, reformálni a magyar közművelődési intézményrendszer és az ott folyó munkát. Mindenféle régi, idevágó írását elkezdte körö-zni néhányunk között, amire mi reagáltunk a pillanatnyi vehemenciánk szerint. Végül ebből a félig-meddig levelező kapcsolatból egyszer csak személyes találkozások, beszélgetések lettek. Összehívott bennünket itt vagy ott, az ország valamely pontján, ahol éppen volt valami, ami számára fontosnak vagy érdekesnek látszott: nézzünk körül, beszéljük meg. Valamiféle alteregója volt ez a hajdani látó utaknak, csak ide már ki-ki a saját pénzén, kocsival, busszal vagy vonattal utazott el és vissza. Együtt voltunk hatan-nyolcan egy társaságban. Beszélgettünk, meg rácsodálkoztunk a helyi érdekességekre. Egyszer csak azt vettük észre, hogy találkozásaink helyszí-ne egyre gyakrabban Lakitelek. Kiderült, hogy Pali és Lezsák Sándor megállapodtak abban, hogy a népfőiskola készséggel helyet ad a mi kis együtt gondolkodó társaságunknak, cserébe kéri, bővítsük másokkal is a

beszélgető kört. Kiderült, a Lakiteleki Népfőiskola úgy működik, hogy befogad falai közé együtt gondolkodó embereket, akik elsősorban a környékről, de az ország területéről, vagy a Kárpát-medencéből bárhol-nan érkehetnek. A társaságok vá-lasztanak egy nevet maguknak – a névadó többnyire a közös témához kapcsolódó tekintélyes személyiség – s ezen a néven, mint a népfőiskola szakmai kollégiuma működnek ál-talában két éven át. Ez alatt az idő alatt megvalósítják a programjukat, előadásokat hallgatnak, gyakorla-tot végeznek, vendégeket fogad-nak, esetleg tanulmányt készítenek munkájukról. A népfőiskola pedig szállást, étkezést kínál számukra a

piaci árnál olcsóbban. A költségeket pedig közös erővel támogatásokból, pályázatból, adományokból gyűjtik össze.

Csatlakozásunkkor a Karácsony Sándor Kollégium nevet választot-tuk. Lakiteleken inspiráló légkört, derék embereket, szívet-lelket me-lengető környezetet találtunk a kö-zös munkához. Kényelmes hely volt arra, hogy – ahogy Pali mondogat-ta – fecsegjünk közös mániánkról, tippetet kaptunk idegenektől, akik nem voltak szakmabéliek, hogy így is lehet látni a világot. Amióta én közösségfejlesztéssel foglalkozom, meggyőződésemmé vált, hogy a leg-jobb népművelők és/vagy közösség-fejlesztők valamilyen más szakmá-

Narbonne-ban

Narbonne-ban, Szélényi Lajos kiállítás megnyitóján

ból jönnek, és a maguk emberségét hozzák azokba a körökbe, ahol mi dolgozunk, s általuk felgyorsulnak a folyamatok, helyükre kerülnek a dolgok, eligazodnak az emberek a saját viszonyaikban. A közösségfejlesztők között igazából azt tanultam meg, amit a szombathelyi tanodában még nem, hogy ennek a szakmának a műveléséhez az alázat kell, hogy mindig mindenki más a fontos, és nem én. Palinak ezzel kapcsolatban sokat emlegetett példája volt józsefvárosi művelődési ház igazgató korából a szabadtéri hangversenyek szervezése, aminek összes kellékét (a műsortól fellépőkön át a kottaállványok világításáig, a székeket is beleértve) egymaga szervezte meg, kérte kölcsön, tárgyalt mindenkivel, majd mikor vége lett az eseménynek – s még az időjárás is kegyes volt – az összes szereplőt nagy tapssal jutalmazta a közönség (akkikkel kapcsolatban még részletezte, kivel-mivel mennyi gondjából volt az előkészítés során), neki pedig folytatódott a hajnalig tartó „háttér-munkanapja” a berendezés lebontásával, kölcsönként eszközök visszaszállításával, miközben az est résztvevői részben élményekkel, részben bevétellel gazdagabban ha-

zatértek otthonukba. „Aki ezt nem veszi tudomásul, az nem érzi benne jól magát” – fogalmazta meg aztán ebből a tanulságot. Visszatérve a Karácsony Sándor Kollégiumhoz – mi a szabadművelődés korszakára fókuszálva, a századelőn jól működő közösségi művelődés technológiáját próbáltuk kitalálni a jövő számára, a mai kor állapotai, viszonyai, társadalmi kapcsolatrendszere környezetében. Eltelt másfél-két év, 2005-re elkészült a koncepció részletes vázlata. Ez benne is van ebben a könyvben, s ezt 90%-ában Pali írta meg, állította össze, mi többiek csupán kiegészítettük, javítottuk, ő mégis ragaszkodott hozzá, hogy valamennyiünk neve kerüljön a lap tetejére, vállaljunk sorsközösséget ezzel a dologgal. Abból a szempontból jogos talán, hogy akik ott megjelentünk társ-szerzőként (Balázstól Závogyánig), teljes mértékben azonosultunk a koncepció lényegével, s mindannyian több-kevesebb kötődéssel bírtunk már a szöveggel kapcsolatban. A koncepció lényege egyszerű, akár a Kolombusz tojása: egy közösségi intézményt az a közösség használjon, aminek a szolgálatára épült valamikor, működtetése legyen az ő felelősségük. Ez

a tevékenység ezer szállal kötődik a településen lakók szubszidiaritás megéléséhez – ott az történik, amit ők akarnak, s ahogy akarják, ebben őket szabad segíteni, de nem szabad a közös ügyük irányítását kezükből kivenni. Előbb-utóbb megtanulják, mit, hogyan kell tenniük, hogy jól érezzék magukat saját településükön. Ezt a tanulási folyamatot le lehet rövidíteni külső, segítő megoldásokkal, erre alkalmas a közösségfejlesztés mint szakma. Az intézmények pedig attól függően, milyen feltételekkel rendelkeznek, látnak el egymástól eltérő feladatot, s alulról építkezve szerveződnek intézményhálózatba. Erénye a koncepciónak, hogy valamennyi meglévő, működő közművelődési intézmény beilleszthető ebbe a rendszerbe, ugyanakkor a fehér foltok pedig felszámolhatók a helyiek akaratából. Nagyon leegyszerűsítve ez az alapfilozófiája a közművelődési intézményrendszer megújításának. A megvalósításhoz persze tartalmaz a tanulmány részben kidolgozott részleteket, s számba veszi mindazt a tennivalót, amit el kell(ene) végezni alkalmasint, ha a koncepció megvalósítása politikai akarattal is párosul. Az volt tervünk, hogy ha a következő választás olyan

kulturális kormányzatot alakít ki, ami fogékony lehet a koncepcióra, letesszük az asztalára, sorsát a döntéshozókra bízjuk. 2006-ban Hiller tanár úr minisztériuma nem volt alkalmas e gondolat befogadására. Ekkor új korszak kezdődött a kis munkacsoportunk életében. Lezárt a Karácsony Kollégium munkája, született egy dokumentum ennek eredményeként, viszont jól éreztük magunkat egymás társaságában, Pali is biztatott bennünket, maradjunk együtt új feladatra, Lezsák Sándor is inspirált a folytatásra, úgy kezdtünk valami mást csinálni, hogy az valójában az előzőek szerves folytatása lett.

A könyvnek a gondolata Pali fejében született meg a kollégium munkájának lezárásakor. Lakiteleki találkozásainknak az lett a folytatása, hogy körbe jártuk az országot, és húszon-egy-néhány helyre elmentünk különféle kistérségi központokba. Nem mindig városba és pláne nem megyeszékhelyre, de azért oda is eljutottunk néhányszor. Olyan helyekre utaztunk, ahol volt, akit megbízunk azzal, hogy hívja össze a környékbeli településekről azokat, akik gondolkodnak valamilyen szakmai megújításban, vagy van olyan ötletük, ami mások számára érdekes lehet. Ezt a sorozatot – jobb híján – megyejárnak neveztük el. Megyéket jártunk, kistérségi központokat kerestünk fel, de nem volt ebben semmilyen hivatalosan megfogható struktúra. Volt olyan helyszín, ahol öt-hat falu jó szándékú, valamit tenni akaró emberével találkoztunk. Volt olyan, ahol egy települési környezet összes notabilitása eljött, ott polgármesterek és vb-titkárok társaságában töltöttük az időt. Ezeknek a találkozásoknak mindig az volt a menetrendje, hogy néhány példát szóban ismertettünk képekkel, filmmel, különböző módon bemutatva a megjelenteknek, amikről azt gondoltuk, hogy ha máshol jól beváltak, hátha adnak ötletet a helybelieknek. És mindig kértünk, kerestünk olyan helyi sajátosságokat, amit viszont a házigazdák mutattak be, vagy mondtak el, részben a saját maguk megerősítésére, részben a mi kíváncsi fülünknek.

Ezeket aztán legközelebb elvittük magunkkal az ország másik sarkába. Ez a folyamat jó másfél-két éven keresztül tartott. Mivel a 2006-os választás nem hozta meg a várt eredményt, újra kellett gondolni, mit is kezdjünk a „művelődési otthonok, közösségi terek kívánatos rendszerre” munkacímű koncepcióval. Jártuk hát az országot, gyűjtöttük a szakma gyakorlatából azokat a példákat, amelyek modellezték magát a koncepciót, s igyekeztünk terjeszteni ezek jó hírét. Közben pedig építkeztünk mi magunk is, rengeteget tanultunk részben a helyszíneken, részben egymástól, ez nagyon jó kis társaság volt. A megyejárás hordalékát Pali akkurátusan gyűjtötte a kis, soha el nem hagyott, seregnyi cédulával körberakott, ragasztott meg gémkapcsolózt készítették. Mindenhol írogatott valamit egy cetlire, és egyszer csak valamilyen év telén megkaptuk ennek a könyvnek a tartalomjegyzékét egy kiadvány tervével. Bizonyos címekhez hozzárendelte az itt, ott, amott megjelent saját írásait kibővítve, kiegészítve vagy átírva, és azt is, kitől mit kér, amit ide, vagy oda lehetne beilleszteni. Amikor volt egy kis idő, hogy egymással szót váltunk, Pali elővette a paksamétát, körbeadta, csereberéltük egymás között a fejezeteket, javígtattuk, átírtuk. Így készült a könyv Pali táskájában. 2009 nyarán dátumozódott az utolsó Pali által készített íromány. Ez elkerült hozzám is, meg majdnem mindegyikünkhöz, de azt hiszem,

itt az utolsó körben már nem mindenki kapta a teljes csomagot. Ami még hiányzott ebből, az annak a másfél-két éves megyejárás tapasztalatainak összegzése, amit Palitól vártunk, én úgy tudom, ő készült is erre. Végül nem írta meg, vagy nem került hozzánk. Így aztán csak egy egyoldalnyi leltár van felsorolva a folyamatról, tartalmáról és helyszíneiről. A kéziratot összegyűjtöttük, kijavítottuk, átolvastuk többször is, és Monostori Éva vállalkozott arra, hogy helyi kapcsolatokkal egy elfogadható minőségű kötetet ad ki. Elég hosszú ideig, tán egy évig tartott ez a folyamat, meg hát pénzt is össze kellett hozzá szedni, mindenféle támogatást kérni, pályázatot írni, egyebet. És valójában Évának köszönhető, hogy ebben az igényes kivitelben megjelenhetett a „Saját művelődési otthonunk” című munka. Kedves gesztusként készült egy könyvjelző is a szerzők és a cím feltüntetése mellett Palinak azzal a mondatával és aláírásával, amivel körbe küldte az első paksamétát továbbgondolásra: *„Gondolkozzatok el az alábbi kiadvány/könyv tervezeten, annál is inkább, mert közösen kell megcsinálnunk. Beke”*

Akkor még nem gondoltuk, hogy ezzel egy súlyos örökséget is rakott a vállainkra. Megjelenése előtt összedugtuk a fejünket sokan, akik ebben részt vettek, hogy kitaláljuk, milyen körben, milyen módon terjesszük a háromezer példányt.

A könyvet bemutattuk egy konferencián 2010 novemberében a budai várban. Oda elhívtunk mindenkit, akinek ehhez valamilyen módon köze volt, és elsősorban a megyejárás állomásain megjelenteket. Azóta elvittük mindenhova, ahol nyitott szellemű olvasót reméltünk. Az új kulturális kormányzatot olyannak ítéltük, hogy talán erre fogadókéss lesz. Nekem személyes missziómmá vált, hogy megfelelő módon eljusson a döntéshozatal csomópontjába, nemcsak a könyv maga, hanem az a gondolkodásmód, amit az egész kötet sugároz. 2010 októberében alakult meg a Nemzeti Kultúráért Egyesület, ebben önálló tagozatot alapítottunk a közösségi művelődés ápolására. Ennek keretében nemcsak a koncepció széles körű megvitatása, de az elfogadtatását célzó lobbytevékenységre is lehetőség kínálkozott kezdetben. Végül – nem kevés talpalás után – sikerült is a kulturális kormányzat szereplőivel megismertetni szándékainkat. Az azóta eltelt több mint egy év alatt sok változás történt. A döntéshelyzetben lévők szándékai, a jelenleg átalakuló intézményi struktúra esélyt adhat a Pali által képviselt gondolkodásmód térnyerésére. Nos, ha nem is valósulhat meg tisztán az a koncepció, amit megálmodtunk, az elültetett mag termékeny talajra hullik – a korábbiakhoz képest feltétlenül.

Visszatérve Palira, a halála előtti években nagyon sokat utaztunk együtt, mert találkoztunk Budapes-

ten, átültünk egy-ketten az ő autójába, és akkor az öreg Opellal mentünk tovább. Ezek a hosszú utak, az M5 dugói, nagyon sokat segítettek abban, hogy hosszan lehetett feccsegni – ahogy ezt Pali mondaná. Ahol vége volt a találkozásnak, etünk valamit, és akinek még volt ideje, mert nem kellett vonatra, buszra menetrend szerint szaladnia, az akkor ott még egy darabig dödörgött a többiekkel. Nagyon jó kis összejövetelek részesei voltunk ebben az időben. Sokszor került szóba a francia kapcsolat, hányszor elmondta Pali, hogy náluk minden olyan természetes, minden a demokráciáról szól, de nem *beszélnek róla*, nem fenyegetik egymást, hogy te nem vagy demokrata – *csinálják*. Az ott általunk is megismert ifjúsági kulturális intézmények valóban a demokrácia iskolái. Ott tanulják meg, hogyan kell közösen elhatározni dolgokat, és megcsinálni azt, amiben megállapodtak. És mindenki benne van a maga módján.

Meglepett, hogy mennyi bölcsesség szorult az én barátomba. Főleg, amikor kettesben utaztunk, s elmondtam neki háborgásaimat, amik akkor izgattak éppen, ő pedig valami természetfölötti bölcsességgel reagált ezekre, nyugtatgatott, és idővel rájöttem, hogy teljesen igaza van. Ha valaki messzebbre tekint, mert világosan látja a nagyon távoli célt, könnyen túlteszi magát közeli, apró nehézségeken. Önuralom kérdése, az ember hogy tudja visszaszorítani pillanatnyi felháborodását, illetve, hogy a nehézségek közül mit tekint „aprónak”. Példáértékű számomra, hogyan dolgozta föl az intézet éléről való eltávolítását (bár a jelek azt mutatják, nem múlt el nyomtalanul meghurcolásának emléke), hogy milyen megértő volt azokkal szemben, akik ártottak vagy árthattak neki. Kívülről úgy tűnt, nagyvonalúsága erős védelemet ad számára. A családi életében van egy momentum, ami nagyon megfogott, ő ugye rengeteget utazott, jött-ment, ritkán volt otthon a gyerekei mellett, de hogy a vasárnapi családi ebédeket fontosnak tartotta, azok szentek voltak, akkor arra mindenkinek mennie kellett.

2012. december 15-én készülünk Budapesten egy konferenciára, aminek – Pali egyik könyvének címét kölcsönvéve – „A méltóságkereső üzenetei” alcímet adtuk. A tanácskozás részben tisztelegés Pali emléke előtt, részben közös dolgoink megbeszélése. Hagyományosan itt adjuk át – ezúttal harmadik alkalommal – a halálakor alapított „Beke Pál Emlékcímet” két, arra érdemes kollégánknak.

PÓSFAY PÉTER népművelő-könyvtáros, majd magyar tanári diplomát, később közösségfejlesztő oktató, kutató szakképzettséget szerzett. 24 évig különböző intézményekben és a közigazgatásban dolgozott Szombathelyen a közművelődés területén. 1999-2001 között a millenniumi kormánybiztos regionális képviselője Nyugat-Dunántúlon. 1993-tól humán központú településfejlesztéssel, közösségfejlesztéssel foglalkozik a KöZÖSSÉGSZOLGÁLAT BT ügyvezetőjeként. 2007-es nyugdíjba vonulása óta is végez oktatói, tanácsadói munkát elsősorban önkormányzatok és civil szervezetek körében.